ኩናት ዩክረይን ጠንቑን ሳዕቤናቱን

ብዕለት 26 ጥሪ 2023 ናይ ሩስያ ወጻኢ ጉዳይ ሚንስተር ሰርጂ ላቭሮፕ ኣብ ኤርትራ ወግዓዊ ምብጻሕ ብምክያድ ምስ ፕረሲደንት ኢሰያስን ላዕሎዎት ሓለፍቲ መንግስቲ ኤርትራ ተዘራሪቡ። ኣብ'ዚ ርክክብ ሚንስተር ላቭሮፕ ጉዳይ ኩናት ዩክረይን ኣብሪሂሉ። ብተወሳኺ ኣብ መንጎ ሩስያን ኤርትራን ዝሀሉ ቁጠባውን ወተሃደራውን ዲፕሎማስያውን ምትሕግጋዝ ተዘራሪቦምን ተረዳዲኣምን።

ሚንስተር ላቭሮፕ ውግእ ይዩክረይን ኣብ 2020 ዝተጀመረ ዘይኮነስ ካብ 2014 ዝጸንሐ ምዃኑ ሓቢሩ። እዚ ውግእ ከመይ ኢሉ እዩ ኣብ 2014 ተጀሚሩ ዝብል ሕቶ ክልዓል ግድን እዩ። ውግእ ዩክረይን ኣብ 2014 ጀሚሩ ዘብሎ ክልተ ዓበይቲ ጉዳያት ኣለዉ።

ቀዳማይ ውግእ ዩክረይን ንምጅማር ጠንቂ ዝኾነ ዩክረይን ብድሕሪ እቲ ብዕልዋ መንግስቲ ዝመጸ መሪሕነት ዩክረይን ኣብ ናቶ(NATO) ኣባል ክትከውን ምውሳኖም እዩ። ናይ ነቶ(NATO) ኑክለራዊ ኣጽዋር ኣብ'ታ ካብ ከተማ ሩስያ ዝኾነት ሞስኮ 317 ኪሎመተር ራሒቓ እትርከብ ከተማ ሾሽታክ ንክድኮን ብምውሳና እዩ።

ካልኣይ ጠንቂ ዳርጋ 18 % ካብ ህዝቢ ዩክረይን መቦቆል ትውልዲ ሩስያ ዘለዎም ኣብ ሸነኽ ምብራቓውን ደቡባውን ዩክረይን ዝርከባ ክረመያን ዶንባስን ሉሃንስክን ዶንተስክን ዛፐሮዝዝያን ኬርሶንን ዝነብሩ ዜጋታት ብቓንቓኦም ከይማሃሩን ብጥበብ ዝተሓወሰ ናይ ምጽናት ወይ ምብራር ስጉምቲ ብመንግስቲ ዩክረይን ይውሰዶም ስለዝነበረ ህዝባዊ ምንቅስቃስ መሰሪቶም ብደገፍ ናይ ሩስያ ቃልሶም የካይዱ ነይሮም። ኣብ 2014 እቶም ኣብ ክረምያን ዶንባስ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ዘካይዱ ዝነበሩ ብደገፍ ናይ ሩስያ መሬቶም ተቆጻጺሮም ኣካል ሩስያ ኢና ኢሎም ኣዊጆም፣ ሩስያ ድማ ከም ግዝኣታ ፈሊጣተን።

እተን ዝተረፉ ኣርባዕተ ዞባታት ብፍላይ ዩክራንያ ኣብ 2020 ናብ ናቶ ክትኣቱ ጠለብ ምስ ኣቕረበት ሰራዊት ሩስያ ምስ ተቃወምቲ ዩክረይን ብሓባር ኮይኑ ንዞባታት ሉሃንስክን ዶንተስክን ክሮስያን ዘፐሮዝዝያንን ብሓይሊ ኩናት ሲዒሮም ኣብዘን ኣርባዕተ ዞባታት ርፈረንዱም ብምክያድ ኣካል ሩስያ ምዃነን መንግስቲ ሩስያ ኣዊጁ። እቲ ኩናት ክሳብ ሕጂ ኣብ ቡዙሕ ቦታታት ብወገን ክሊትኤን ሃገራት ናይ ምድፋእን ድሕሪት ምምላስን ኣብ ገለ ገለ ቦታታት ይርኤ ኣሎ።ዩክረይን ዘይተኣደነ ናይ ማልን ኣጽዋርን ካብ ምዕራባውያን ሃገራት ይውሕዛ ኣሎ። ሩስያ ድማ ኣዝዩ ዝማዕበለ ናይ ውግእ መሳርሕታት ብምስራሕ ሓዲሽ ወራር ከተካይድ ትዳሎ ኣላ።

ኣብታ ቀንድን ኣገዳሲትን ቀዳመይቲ ነጥቢ ተመሊስና ክንርእዮ ከለና፣ ድሕሪ ብ1991 ምፍራስ ሶቬት ሕብረት መንግስቲ ኣሜርካ ነታ ን ዶባት ሩስያ ዝቀረበት ሃገር ዩክረይን ኣባል ናቶ ንምግባር ሓንጺጻ ንህዝቢ ዩክረይን ንምስዳዕ ዘይተሓለለ ጻዕሪ ኣካይዳ።

ካብ 2003-2009 20% ዩክረናውያን ሃገሮም ኣባል ናቶ ክትከውን ክደልዩ እንከለዉ 55% ድማ ይቃወሙ ነይሮም። ኣብ 2010 17%ዩክረናውያን ናቶ ከም ናቶም መድሕን ክርኢዮዋ እንከለዉ 40% ድማ ሓደጋ ንሃገሮም ምዃና ይኣምኑ ነይሮም። ድሕሪ ኣብ የካቲት 2014 ብስርዓት ምምሕዳር ኦባማ ዝተኻየደ ዕልዋ መንግስቲ ዩክረናውያን 53.4% ኣባልነት ዩክረንያ ኣብ ነቶ ክድግፉ እንከለዉ 33.6% ይቃወሙ ነይሮም።

እዚ ለውጢ ናይ ኣረኣእያ ኣብ ህዝቢ ዩክረይን ዝኾነሉ ቀንዲ ምኽንያት እቶም ኣብታ ሃገር ዝነበሩ ቢልዮነርታት ብምትሕብባር ምስ CIAን ብጉቦን ንኩለን ናይ ዜና ማዕከናት ብምስዳዕን ሓያል ፕሮፖጋንዳ ብምግባር ሩስያ ቀንዲ ጸላኢት ዩክረይን ምዃና ጎስጓስ ብምግባር ምግምጣል መንግስቲ ንክገበር ርእይቶ ህዝቢ ኣብ ምቅያር ዓቢ ግደ ተጻዊቶም። ኣብ 2014 ዝመጸ መንግስቲ ድማ ዩክረይን ኣባል ናቶ ክትከውንን ናይ ኑክልየር ኣጽዋራት ኣብ ሃገሩ ንክትከል ዘፍቅድ ምዃኑ ሓቢሩ።

ኣብ 1962 ሶቬት ሕብረት ኣብ ኩባ ወተሃደራዊ መዓስከርን ናይ ኑክለየር ሚሳይላት ክትተክል ኣብ ዝፈተነትሉ፣ ኣሜርካ ንሃገራዊ ድሕነተይ ኣስጋኢ እዩ ኢላ ስለዝተቃወመት ዓቢ ኣብ ሞንጎ ሩስያን ኣሜሪካን ምፍጣጥ ተራእዩ። ህዝቢ ዓለም ድማ ሳልሳይ ውግእ ዓለም ከይላዓል ሰግኡ።እንተኾነ ፕረሲደንት ጆን ኦፍ ከነድን ናይ ሶቬት መራሒ ኩሩሽቭን ልቦና ዝመልኦ ምርድዳእ ስለዝገበሩ እቲ ኣብ ኩባ ክትክል ተሓሲቡ ዝነበረ መዓስከር ክተርፍ ኣሜርካ ንኩባ ከይትወራን ኣብ ኤውሮጳ ማለት ኣብ ቱርክን ኢጣልያን ዝነበረ ናይ ኣሜርካ ኑክለራዊ ሚሳይላት ክእለን ብምስምምዖም ሳልሳይ ውግእ ዓለም ከይልዓል ንዓለም ኣድሒኖማ።

ኣብ ኩባ ክትክል ተሓሲቡ ዝነበረ ኑክልያር ሚሳይል ርሕቀቱ ክሳብ ዋሽንግቶን ዲሲ 1131 ማይልስ እዩ። ንዋሽንግቶን ከዕንውዋ ድማ 30 ደቂቕ እዩ ዘድልዮ። እዚ ሕጂ ኣብ ዩክረይን ክትክል ዝሕሰብ ዘሎ ኑክልየር ሚሳይል ርሕቀቱ ክሳብ ሞስኮ 317 ማይልስ እዩ። ናብ ሞስኮ ንክበጽሕ ድማ ሓሙሽተ ደቂቕ ጥራሕ እዩ ዘድልዮ።ሕጂ ናይ ሩስያ ሙጉት ኣሜርካ ኣብ ኩባ ክትክል ተሓሲቡ ዝነበረ መደበር ትቃወም እንተነይራ ስለምንታይ ሃገራት ምዕራብ ሕጂ ነዚ ቶኽታኺ ስጉምቲይወስዳ ኣለዋ? ሩስያ ሃገራዊ ድሕነታታን ረብሓታት ዜጋታታ ከተውሕስ ዝኾነ ስጉምቲ ክትወስድ መሰል ኣለዋ።

ሳዕቤን ናይ'ዚ ኩናት ብጉብእን ብልቦናን እንተዘይተፈቲሑ ናብ ሳልሳይ ውግእ ዓለም ዘብጽሕ እዩ። ኣብዚ ክልተ ዓመት ዝተኻየደ ውግእ ብምልዮናት ዝቑጸሩ ዩክረናውያን ኣብ ውሽጢ ሃገሮምን ካልኦት ሃገራትን ተፈናቂሎም ይርከቡ። ቁጠባን ትሕተ ቅርጽን ናይ ዩክረይን ድማ ይዓኑ ኣሎ። ኣብ'ዚ ኩናት ኣማእት ኣሽሓት ሲቪላውያንን ወተሃደራትን ሩስያን ዩክረይንን ሞይቶምን ይሞቱን ኣለዉ።

ኩናት ዩክረይን ኣብ ሞንጎ ሩስያን ዩክረይንን ከይተሓጽረ ንሙሉእ ዓለም ኣናዊጹ ዘሎ ጉዳይ እዩ። ሃገራት ምዕራብን ኣሜርካን ኣብ ልዕሊ ሩስያ ዝወሰድኦ ዘለዋ እገዳ፣ መንግስቲ ሩስያ'ውን ኣብ ልዕሊኤን ዝወሰዶ ዘሎ ግብረ-መልሲ ኣብ ዓለም ቁጠባዊ ቅልውላውን ናይ መግቢ ሕጽረትን ብሰንኪ እዚ ድማ ናህሪ ዋጋታት ኣብ ዓለም ኣኸቲሉ ኣሎ። እቲ ዝዓበየ ስግኣት ግን ሳልሳይ ውግእ ዓለም ክይላዓል እዩ። እንተድኣ ኩናት ተጀሚሩ ካብ ኣብ ቀዳማይን ካልኣይን ውግእ ዓለም ዝተራእየ ዕንወት ዝተዓጻጸፈ ክኸውን እዩ።

ኣብዚ ኩናት ክሳብ ሕጂ ዝረብሑ ዘለዉ ናይ ምዕራብ ኣፍረይቲ ኣጽዋራት እዮም።ኣብ 2022 መሸጣ ኣጽዋር ኣሜርካ ልዕሊ 49% ወሲኹ ኣሎ። እቲ ዝዓበየ ኣደራዕ ዝስከም ዘሎ ግን ህዝቢ ዩክረይን እዩ። ዩክረይን ናይ ኤውሮጳ ወያነ ኮይና ኣብ ልዕሊ ህዝባ ህልቂት ኣብ ቁጠባኣ ዕንወት ንረብሓ ምዕራባውያን ሃገራት እተገልግል ዘላ ሃገር እያ።

መርገጽ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ጉዳይ ዩክረይን ኣብ ርትዓውን ሕጋውን መትከል ዝተመርኮሰ እዩ። መንግስቲ ኤርትራ ዩክረይን ብካልእ ሃገር ክትውረር ፈጺማ ኣይትድግፍን እያ። ዝኾነት ትኹን ሃገር ንኻልኦት ሃገራት ኣብ ሓደጋ ንምእታው ዝገብርኦ ስርሓት ድማ ትቃወም። መንግስቲ ኤርትራ ንጠንቂ ናይ ኩናት እዩ ዝቃወም፣ እቲ ካልእ ሳዕቤን ናይቲ ጠንቂ ማለት ንድሕነት ሩስያ ኣብ ሓደጋ ዘእቱ ድማ ብትሪ ትቃወም።

ግርማይ የማነ

ርያድ ሱዑዲ ዓረብ 30/01/2023